

**Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen soveltamisohjeet
Pohjois-Savon hyvinvointialueella 1.1.2023 alkaen**



Sisällysluettelo

1 Oikeus toimeentulotukeen, toimeentulotuen tarkoitus ja menettely toimeentulotukiasioissa...	3
2 Toimeentulotuen hakemiseen ja käsittelyyn liittyviä yleisiä periaatteita	3
2.1 Henkilöllisyyden todistaminen.....	3
2.2 Toimeentulotuen hakija.....	4
2.3 Laskelman laatiminen	4
2.4 Tilanteen tarpeenmukainen selvitystyö.....	4
2.5 Tietojen tarkastaminen.....	4
3 Asiakastiedot	4
4 Täydentävän toimeentulotuen hakeminen ja käsittely	5
4.1 Toimeentulotuen hakeminen.....	5
4.2 Toimeentulotuen käsittely	5
4.3 Toimeentulotukiasioinnin järjestäminen ja asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen palveluun	6
4.4 Sosiaalihuollon lausunto	6
4.5 Toimeentulotuen maksaminen.....	6
5 Täydentävän toimeentulotuen menot (Totul 7 c §).....	7
5.1 Edunvalvontamenot	7
5.2 Erityisruokavaliosta johtuvat menot	7
5.3 Hautauskustannukset	7
5.3.1 Hautaustoimiston kustannukset	8
5.3.2 Seurakunnan kustannukset	8
5.3.3 Välttämättömät asiakirjakustannukset	8
5.3.4 Hautausavustuksen laskelma	8
5.4 Kodin hankinnat ja lastentarvikkeet	9
5.5 Lasten harrastusmenot ja muut hankinnat.....	9
5.6 Palveluasumisen ateriamaksut	10
5.7 Pääsykoe-, opiskelu- ja ylioppilaskirjoituskustannukset sekä ylioppilaskunnan jäsenmaksu	10
5.8 Perhejuhlat ja lähiomaisen hautajaisiin osallistuminen	11
5.9 Terveystuettomenot	11
5.10 Tuettujen lomien omavastuuosuudet ja matkakustannukset	11
5.11 Vaatemet.....	11
6 Ehkäisevä toimeentulotuki	12

1 Oikeus toimeentulotukeen, toimeentulotuen tarkoitus ja menettely toimeentulotukiasioissa

Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on henkilön tai perheen toimeentulon turvaaminen ja itsenäisen selviytymisen edistäminen. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo. Toimeentulotuen tarve selvitetään ja arvioidaan yksilö- ja perhekohtaisen taloudellisen ja sosiaalisen tilanteen perusteella.

Toimeentulotukilaissa (1412/1997) säädetään toimeentulotuen määräytymisestä, rakenteesta, käsittelyvastuista, toimeentulotuen laskemisesta, toimeentulotukihakemusten käsittelyssä huomioon otettavista seikoista sekä takaisinperinnästä.

Soveltamisohjeet on käsittely Pohjois-Savon aluehallituksessa 31.10.2022 (§ 278). Laki toimeentulotuesta on muuttunut 1.1.2023 alkaen. Lakimuutoksen myötä on tullut tarpeelliseksi päivittää 31.10.2022 aluehallituksessa käsiteltyjä ja hyväksytyjä soveltamisohjeita muuttuneiden ilmausten ja pykälien osalta. Muutoksilla ei ole vaikutusta myönnettävän tuen määriin.

Lainmuutoksella pyritään selkeyttämään lainsäädäntöä ja viranomaisten vastuita. Muutoksen taustalla on myös täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen toimeenpanon siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Perustoimeentulotuesta vastaa jatkossakin Kela.

Kela ja kunnat tekevät tiivistä yhteistyötä toimeentulotukiasiakkaiden palvelemisessa. Yhteistyöstä on säädetty aiempaa tarkemmin laissa, jotta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden tilanne paranisi. Laki määrää jatkossa täsmällisemmin esimerkiksi viranomaisten välisestä tiedonkulusta ja tietojen luovuttamisesta. Laissa säädetään myös siitä, että Kelan ja hyvinvointialueen työntekijät voivat tavata asiakasta tarvittaessa myös yhdessä. Lisäksi laissa säädetään nykyistä tarkemmin, miten hyvinvointialueen sosiaalihuollon näkemykset huomioidaan toimeentulotukiasioiden käsittelyssä.

Lakiin on kirjattu, että toimeentulotukeen liittyvän asioinnin pitää olla saavutettavaa ja että asioinnissa täytyy ottaa huomioon eri asiakasryhmien tarpeet. Tällä halutaan muun muassa turvata asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen palveluun Kelassa ja hyvinvointialueen sosiaalipalveluissa.

Tässä soveltamisohjeessa esitetyt ohjeet on tarkoitettu täydentämään ja tarkentamaan toimeentulotukilakia täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen osalta. Ohjeiden tarkoitus on varmentaa, että kaikkia alueen asukkaita kohdellaan yhdenvertaisesti päätöksenteossa.

2 Toimeentulotuen hakemiseen ja käsittelyyn liittyviä yleisiä periaatteita

2.1 Henkilöllisyyden todistaminen

Uuden asiakkaan on todistettava henkilöllisyytensä esittämällä henkilöllisyystodistus tai passi. Ulkomaalaisen henkilön passi ja muut matkustusasiakirjat sekä oleskelulupa tarkistetaan

hänen henkilöllisyytensä toteamiseksi sekä sen arvioimiseksi, onko hakijalla oikeutta toimeentulotukeen Suomessa.

2.2 Toimeentulotuen hakija

Toimeentulotuki on perhekohtainen etuus. Perheellä tarkoitetaan yhteistaloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäistä lasta, aviopuolisoita sekä kahta henkilöä, jotka elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa. Perheen puolesta hakemuksen voi tehdä kumpi tahansa perheen vanhemmista/aikuisista.

Vajaavaltaisen puhevaltaa käyttää huoltaja tai edunvalvoja tai hänen puolestaan asioi hänestä huolta pitävä henkilö.

Toimeentulotuen hakemiseen liittyvissä asioissa voi asioida valtakirjalla.

2.3 Laskelman laatiminen

Mikäli toimeentulotuen hakijalla on Kelan tekemän perustoimeentulotukilaskelman perusteella oikeus perustoimeentulotukeen, ei täydentävän toimeentulotuen laskelmaa tehdä erikseen ilman erityistä syytä. Mikäli Kelan perustoimeentulotuen laskelma on ylijäämäinen, siirretään tuloylijäämä pääsääntöisesti samalla ajalle tehtävään täydentävän toimeentulotuen laskelmaan tuloksi

2.4 Tilanteen tarpeenmukainen selvitystyö

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätös ei perustu pelkästään laskelmiin, vaan siihen voi liittyä sosiaalityön tarpeenmukainen selvitystyö hakijan ja hänen perheensä olosuhteista, tuen tarpeista ja eri toimenpiteistä omatoimisen suoriutumisen, toimintakyvyn ja taloudellisen tilanteen parantamiseksi.

Ehkäisevä toimeentulotuki on ensisijaisesti suunnitelmallisen sosiaalityön väline. Näin ollen tukea hakeville henkilöille laaditaan tarpeenmukaisesti riittävän laaja sosiaalihuoltolain mukainen taloudellisen tilanteen selvitys, palvelutarpeen arviointi sekä siihen perustuva asiakassuunnitelma toimenpiteineen.

2.5 Tietojen tarkastaminen

Toimeentulotukihakemuksen käsittelijällä on oikeus tarkistaa salassa pidettäviä tietoja sähköisesti viranomaisteitse ilman asiakkaan suostumusta. Näitä tietoja ovat esimerkiksi Kelan perustoimeentulotukea tai muita etuuksia koskevat tiedot sekä verotoimiston vahvistetut verotustiedot. Verottaja ei kuitenkaan ilmoita varallisuustietoja eikä veronpalautuksen ulosmittaamista. Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai hakemus voidaan hylätä tarvittavien tietojen puuttumisen vuoksi.

2.6 Päätöksen tiedoksianto

Toimeentulotukipäätös annetaan hakijalle tiedoksi välittömästi toimeentulotukiratkaisun jälkeen. Edunvalvonnan asiakkaiden päätökset lähetetään sekä edunvalvojalle että hänen edustamalleen päämiehelle. Vankien toimeentulopäätökset lähetetään vankilan sosiaalityöntekijän välityksellä hakijalle.

3 Asiakastiedot

Asiakkaan tiedot kirjataan Pohjois-Savon hyvinvointialueella käytössä oleviin sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmiin. Asiakkaan on ilmoitettava muutoksista henkilö-, perhe-, osoite- ja

pankkiyhteystiedoissaan. Asiakkaalla on oikeus tarkistaa ja pyytää kirjallisesti itseään koskevat tiedot edellä mainituista järjestelmistä tulostettavalle otteelle maksutta kerran kalenterivuodessa.

4 Täydentävän toimeentulotuen hakeminen ja käsittely

Täydentävä toimeentulotuki (TOTUL 7 c §) kattaa erityismenoiksi kutsuttavat menot. Tukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

4.1 Toimeentulotuen hakeminen

Toimeentulotukihakemus tehdään Kansaneläkelaitokselle, jonka tulee tehdä hakemuksen perusteella päätös perustoimeentulotuesta. Mikäli asiakas on esittänyt hakemuksessaan täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen menoja, siirtää Kela hakemuksen asiakkaan pyynnöstä niiden osalta hyvinvointialueen käsiteltäväksi käsiteltyään ensin perustoimeentulotuen. Asiakas voi myös tarvittaessa tehdä hakemuksen täydentävästä tai ehkäisevästä toimeentulotuesta suoraan hyvinvointialueelle, mikäli hän on saanut Kelalta vastaavalle ajalle päätöksen perustoimeentulotuesta.

Täydentävää toimeentulotukea haetaan täydentävän toimeentulotuen hakemuslomakkeella. Lomakkeeseen hakijan tulee kirjata mahdollisimman tarkasti perusteluineen mihin tukea haetaan. Liitteiksi on oheistettava olennaiset liitteet, kuten tositteet esitetyistä kustannuksista tai tarvittavat asiantuntijalausunnat erityisistä tarpeista johtuvista menoista.

Täydentävän toimeentulotuen hakemusta käsiteltäessä tulee aina tarkastaa, että asiakkaalla on vastaavalle ajalle voimassa oleva perustoimeentulotuen päätös Kansaneläkelaitokselta. Mikäli hakijalla ei ole vastaavalle ajalle voimassa olevaa perustoimeentulotukipäätöstä, tulee asiakasta ohjata hakemaan perustoimeentulotuki ennen täydentävän toimeentulotuen ratkaisemista. Mikäli perustoimeentulotuen laskelma on ylijäämäinen, huomioidaan se pääsääntöisesti tulona täydentävän toimeentulotuen laskelmassa.

4.2 Toimeentulotuen käsittely

Toimeentulotukiasia on käsiteltävä siten, ettei hakijan tai perheen oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon vaarannu. Päätös toimeentulotuesta on tehtävä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Päätös toimeentulotuen myöntämisestä on pantava viivytyksettä täytäntöön.

Päätös hakemusajankohtaa seuraavaa kuukautta koskevasta hakemuksesta on tehtävä ja pantava täytäntöön viimeistään kyseisen kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä, jos hakemuksen saapumisesta on tuolloin kulunut enemmän kuin seitsemän arkipäivää. Jos hakemus koskee myöhäisempää aikaa kuin hakemusajankohtaa seuraavaa kuukautta, päätös on tehtävä ja pantava täytäntöön viimeistään hakemuksessa tarkoitetun ajanjakson ensimmäisenä arkipäivänä.

Jos hakemus on puutteellinen, asiakkaalle on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta annettava tai lähetettävä yksilöity kehoitus hakemuksen täydentämiseksi määräajassa. Päätös toimeentulotuesta on annettava viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun täydennetty hakemus on saapunut. Jos

asiakas ei ole määräajassa täydentänyt hakemustaan tai esittänyt hyväksyttävää syytä täydennyksen viivästykselle, päätös tehdään käytettävissä olevien tietojen pohjalta viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä määräajan päättymisestä. Asiakkaan suostumuksella päätös voidaan tehdä käytettävissä olevien tietojen pohjalta ennen määräajan päättymistä.

Kiireellisessä tapauksessa päätös toimeentulotuesta on tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta.

4.3 Toimeentulotukiasioinnin järjestäminen ja asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen palveluun Toimeentulotukiasiointi on toteutettava saavutettavasti ja esteettömästi eri asiakasryhmien tarpeet huomioiden. Kun kyse on täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta, asiakkaalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti hyvinvointialueen sosiaalihuollon ammattihenkilön kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun asiakas on tätä pyytänyt. Oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun on tiedotettava selkeällä tavalla hakemista koskevien ohjeiden yhteydessä ja asiakasta on tarvittaessa neuvottava tämän oikeuden käyttämisessä.

Kansaneläkelaitos ja hyvinvointialue voivat tavata asiakasta myös yhdessä. Asiakkaalla on myös oikeus pyytää mahdollisuutta yhteiseen tapaamiseen. Yhteinen tapaaminen tulee järjestää, jos pyyntö ei ole ilmeisen perusteeton.

4.4 Sosiaalihuollon lausunto

Hyvinvointialueen sosiaalihuolto voi antaa asiakkaastaan lausunnon Kansaneläkelaitokselle perustoimeentulotukiasian käsittelyä varten. Sosiaalihuollon tulee kuulla asiakasta ennen lausunnon antamista sekä informoida häntä lausunnon sisältämistä tiedoista ja lausunnon tarkoituksesta.

Lausunto voi koskea:

- 1) asiakkaan olosuhteita ja tilannetta, jolla on merkitystä Kansaneläkelaitoksen arvioidessa muiden perusmenojen tarpeellista suuruutta;
- 2) asiakkaan perusosan alentamiseen vaikuttavia tekijöitä; tai
- 3) tarvetta käsitellä päätös kiireellisenä.

Lausuntoon ei saa sisällyttää tietoa, joka ei ole tarpeen perustoimeentulotukiasian ratkaisemiseksi. Lausunto ei sido Kansaneläkelaitosta, mutta Kansaneläkelaitoksen tulee ottaa lausunnossa annettu selvitys perustoimeentulotukipäätöstä tehdessään huomioon.

4.5 Toimeentulotuen maksaminen

Toimeentulotuki maksetaan tuen hakijalle käytettäväksi hänen ja hänen perheensä elatukseen. Toimeentulotuki voidaan erityisestä syystä maksaa tuen hakijan perheenjäsenelle tai tuen saajasta huolehtivalle henkilölle käytettäväksi tuen saajan elatukseen tai muutoin käyttää hänen toimeentulostaan aiheutuvien menojen suorittamiseen.

Toimeentulotuki voidaan maksaa kokonaan tai osittain antamalla hakijalle sitoumus maksaa siinä määritelty tuote tai palvelu toimeentulotuen hakijan puolesta (*maksusitoumus*). Maksusitoumuksella hyvinvointialue voi sitoutua maksamaan toimeentulotukilain 7 c ja 8 §:ssä tarkoitettuja menoja ja asiakkaan suostumuksella kiireellisessä tilanteissa myös 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja menoja (perusosaan sisältyvät menot).

Myös toimeentulotukilain 7 a §:ssä (asumismenot) tarkoitettuihin menoihin liittyviin toimeentulotuen hakijan antamiin vakuuksiin voidaan myöntää maksusitoumus. Vakuutta varten maksusitoumus annetaan ehdollisena. Ainoastaan erityisen painavista syistä vakuus voidaan myöntää rahana.

5 Täydentävän toimeentulotuen menot (Totul 7 c §)

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisena henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot. Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta, lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita ja muita näihin verrattavia olosuhteita tai tarpeita.

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää silloin, kun hakijalla tai perheellä on säännöksessä tarkoitettuja erityismenoja, ja pelkän perustoimeentulotuen myöntäminen ei riitä turvaamaan asiakkaan toimeentuloa toimeentulotukilaissa tarkoitetulla tavalla. Hyvinvointialue arvioi esitetyn erityismenon tarpeellisuuden tapauskohtaisesti suhteessa toimeentulotuen hakijan ja hänen perheensä olosuhteisiin ja tilanteeseen.

Täydentävän toimeentulotuen tarve arvioidaan asiakaskohtaisesti asiakkaalle tehdyn laskelman ja asiakkaan kokonaistilanteen perusteella. Menon, johon täydentävää toimeentulotukea haetaan, ei tarvitse olla sinänsä erityinen, vaan tarve arvioidaan toimeentulotuen hakijan tai perheen tilanteen nojalla. Asiakkaan on esitettävä riittävä selvitys tilanteestaan ja erityismenon tarpeesta.

Täydentävässä toimeentulotuessa ei ole suljettu pois mitään menolajia, vaan hyvinvointialue harkitsee tapauskohtaisesti, onko jokin meno henkilön tai perheen toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellinen.

5.1 Edunvalvontamenot

Edunvalvontapalkkio, lupa-asioiden käsittelymaksut ja maistraatin tilintarkastusmaksut voidaan huomioida eräpäivän mukaisesti täydentävän toimeentulotuen menoina.

Mikäli edunvalvontapalkkio on jo huomioitu vähentävänä asiakasmaksua määriteltäessä, siihen ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

5.2 Erityisruokavaliosta johtuvat menot

Ravintomenot sisältyvät perusosalla katettaviin menoihin (49 % perusosan määrästä). Täydentävän toimeentulotuen menona voidaan huomioida erityisruokavaliosta (esim. gluteeniton) aiheutuvia menoja, mikäli niitä ei korvata muulla tavalla ja niiden peruste on lääketieteellinen. Ravintomenoista ja erityisruokavaliion tarpeellisuudesta on esitettävä julkisen terveydenhuollon lääkärin lausunto ja hoitosuunnitelma. Erityisruokavaliosta johtuvia kuluja voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona aikuiselle 60 €/kk ja lapselle 35 €/kk.

5.3 Hautauskustannukset

Hautausavustushakemus on tehtävä kirjallisesti liitteineen. Tarvittavat liitteet ovat eritelty hautausavustushakemuksessa.

Mikäli perustoimeentulotukea on syytä tarkastella ennen hautausavustushakemuksen käsittelyä, tulee kuolinpesän hoitajaa ohjata hakemaan perustoimeentulotukea Kelalta. Tästä menettelystä voidaan poiketa, mikäli se katsotaan ilmeisen tarpeettomaksi. Jos omaiset ovat hoitaneet hautauksen, voi hautausavustusta hakea takautuvasti.

Hautausavustus myönnetään pääsääntöisesti perinnällä kuolinpesältä. Kuolinpesän hoitajan tulee toimittaa perukirja, josta käy ilmi vainajan varattomuus, jotta perinnästä voidaan luopua.

5.3.1 Hautaustoimiston kustannukset

Täydentävässä toimeentulotuessa voidaan huomioida hautaustoimiston menoja enintään:

- arkkuhautaus (arkku, vainajan vaatetus, kuljetus ja apumies) 700 €
- urna + 100 €

Lisäkustannuksina voivat olla välttämättömät kuljetusmaksut (kuten mahdollisesta tuhkaamisesta aiheutuvat kulut tai siunauskappelilta hautausmaalle) 1,50 €/km, kantaja tarpeen mukaan 44 €/kantaja sekä vainajan koon mukaan suurempi arkku 140 €. Jos hautaus toimitetaan toisella paikkakunnalla, vastaavat omaiset kuljetuskustannuksista.

Omaiset valitsevat aina itse hautaustoimiston.

5.3.2 Seurakunnan kustannukset

Seurakunnan kulut voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona tosiasiallisten kustannusten mukaan lukuun ottamatta muistotilaisuuden järjestämistä.

Täydentävässä toimeentulotuessa voidaan huomioida menoina myös hautapaikan lunastusmaksu ja hautaoikeuden pidennysmaksu.

5.3.3 Välttämättömät asiakirjakustannukset

Välttämättömät asiakirjakustannukset (esimerkiksi virkatodistus) voidaan ottaa menona huomioon hautausavustuksen laskelmalla.

5.3.4 Hautausavustuksen laskelma

Hautausavustuspäätös tehdään pääsääntöisesti perinnällä kuolinpesältä ja laskelma laaditaan vainajan kuolinpäivälle. Mikäli perustoimeentulotuen hakeminen katsotaan ilmeisen tarpeettomaksi, toimeentulotukilaskelmaan otetaan menoksi hautaustoimiston ja seurakunnan (hautausmaan ylläpitäjänä) menot ja tuloksi kuolinpäivän tilin saldo pankin antamasta pankkitilin korko- ja saldotodistuksesta sekä kuolinpesän varat ja mahdollisesti myöhemmin maksettavat eläkkeet ja muut tulot. Vainajan tuloja ei huomioida laskelmassa, mikäli ne sisältyvät kuolinpäivän tilisaldoon.

Mikäli perustoimeentulotuki on käsitelty, huomioidaan mahdollinen perustoimeentulotuen normiylijäämä hautausavustuslaskelmassa tulona ja menona hautaustoimiston ja seurakunnan välttämättömät menot yllä olevan enimmäismäärän mukaisesti.

Jos vainaja oli avioliitossa, ohjataan ensisijaisesti hakemaan perustoimeentulotukea Kelalta, jonka jälkeen ratkaistaan täydentävä toimeentulotuki siten, että huomioidaan mahdollinen perustoimeentulotuen normiylijäämä laskelmassa tulona ja menona hautaustoimiston ja seurakunnan menot yllä olevan enimmäismäärän mukaan.

Maksamattomia laskuja, esimerkiksi sairaalalaskuja, ei oteta huomioon hautausavustuslaskelmassa; ne jäävät kuolinpesän maksettaviksi. Varattoman pesän laskut

jäävät kuolinpesän veloiksi. Jos vainajalla on ollut realisoitavaa varallisuutta, voidaan hakemus hautausmenoihin hylätä varallisuuden perusteella. Omaiset ovat vastuussa sopimistaan menoista, mutta eivät vainajan veloista.

Muistotilaisuuden, muistomerkin ja lehti-ilmoituksen menoihin ei myönnetä hautausavustusta. Kuolinpesänhoitaja huolehtii mahdollisen asunnon tyhjentämisestä ynnä muista toimenpiteistä. Perunkirjoituksen voi tarvittaessa toimittaa oikeusaputoimisto.

5.4 Kodin hankinnat ja lastentarvikkeet

Täydentävässä toimeentulotuessa voidaan huomioida välttämättömään koti-irtaimistoon tai rikkoutuneisiin kodinkoneisiin liittyviä menoja erityisin perustein, esimerkiksi pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden perusteella. Muutto ei sinänsä oikeuta kodin hankintoihin toimeentulotuella. Yksittäiset kodin hankinnat sisältyvät pääsääntöisesti perusosaan. Kotoa itsenäiseen asumiseen muuttaville nuorille ei pääsääntöisesti myönnetä kodinperustamiskuluja, vaan heidän edellytetään saavan välttämätön perusvarustus kotoa. Myös avioerotilanteissa välttämätön perusvarustus katsotaan pääsääntöisesti saatavan yhteisestä kodista.

Täydentävässä toimeentulotuessa voidaan huomioida kodinhankintoihin liittyviä menoja enintään:

- astiat, valaisimet, vuodevaatteet, kodin tekstiilit ym. yhteensä 100 €
- parisänky ja patja 240 €
- sänky ja patja tai runkopatja 150 €
- patja 50 €
- pöytä ja tuolit 150 €
- koululaisen pöytä, tuoli ja valaisin yhteensä 90 €
- lasten syöttötuoli 35 €
- lastensänky 85 €
- pinnasänky 50 €
- rattaat 130 €
- kaksosten yhdistelmävaunut 400 €
- yhdistelmävaunut 300 €
- turvakaukalo 80 € (perhettä voidaan avustaa kertaluonteisesti)
- turvaistuin 80 €
- jääkaappi (ellei sisälly keittiön kalustukseen) 150 €
- pesukone (jos taloyhtiössä ei ole pesutupaa) 300 €
- pölynimuri 50 €

Täydentävänä toimeentulotukena myönnettäviin lastentarvikkeisiin voidaan tukea myöntää aikaisintaan kaksi kuukautta ennen laskettua aikaa.

5.5 Lasten harrastusmenot ja muut hankinnat

Lasten harrastusmenot sisältyvät tavallisesti lasten perusosalla katettaviin menoihin. Tarvittavien harrastusvälineiden hankkiminen tai muiden kustannusten maksaminen ei kuitenkaan ole aina perusosan puitteissa mahdollista.

Asiakkaita ohjataan selvittämään mahdollisuudet saada vapautus maksuista / maksun alennus harrastustoiminnan järjestäjältä. Harrastusmenoja voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menoksi pääsääntöisesti esikouluikäisille tai sitä vanhemmille lapsille.

Pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden perusteella voidaan perheelle huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona lasten harrastusmenoihin enintään seuraavasti:

- suksipaketti 100 €
- luistimet 50 €
- polkupyörä:
 - alle 7-vuotiaat 70 €
 - 7–12-vuotiaat 150 €
 - 13–17-vuotiaat 200 €
- pyöräilykypärä 20 €

Polkupyörä voidaan huomioida menona korkeintaan kerran ikäryhmässään. Jos pyörään on aiemmin myönnetty täydentävää toimeentulotukea vanhemmalle sisarukselle, oletetaan sen siirtyvän nuoremmalle. Pyörän rikkoutuminen tai joutuminen varastetuksi ei ole peruste uuden myöntämiselle.

Muita harrastuskuluja voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen menona korkeintaan 400 €/ lapsi/ vuosi.

5.6 Palveluasumisen ateriamaksut

Lähtökohtaisesti pysyvässä toimeentulotuen tarpeessa olevan henkilön asiakasmaksuja tulee alentaa tai jättää perimättä siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Toimeentulotukeen nähden ensisijaista on hakea asiakasmaksujen alentamista tai perimättä jättämistä.

Ateriamaksut voivat ylittää toimeentulotuen perusosaan laskennallisesti sisältyvän ravintomenojen osuuden (49 % perusosasta), joten ravintomenot ovat näissä tilanteissa keskimääräistä suuremmat. Perusosan ravintomenojen ylittävä osa ateriamaksusta voidaan ottaa huomioon asiakkaan erityisistä tarpeista ja olosuhteista johtuvana täydentävän toimeentulotuen menona.

5.7 Pääsykoe-, opiskelu- ja ylioppilaskirjoituskustannukset sekä ylioppilaskunnan jäsenmaksu
Pääsykoemaksujen ja opiskeluun liittyvien kustannusten huomioiminen täydentävän toimeentulotuen menoina edellyttää pitkäaikaista toimeentulotuen asiakkuutta.

Pääsykoemaksut ammattiin johtavaan koulutukseen voidaan ottaa menona huomioon täydentävässä toimeentulotuessa enintään kolme kertaa vuodessa. Pääsykoemaksut huomioidaan menona opiskelijoille, joilla ei ole ammatillista koulutusta tai joille uudelleen kouluttautuminen on tarpeen työllistymisen edistämiseksi. Pääsykoemaksun lisäksi voidaan huomioida matkakustannukset pääsykokeisiin halvimman matkustustavan mukaisina. Mahdollisia yöpymiskuluja ei huomioida.

Tutkinnon suorittamisen kannalta välttämättömiin, oppilaitoksen vaatimiin oppikirjoihin, työvälineisiin ja varusteisiin voidaan tarveharkinnan perusteella huomioida täydentävää toimeentulotukea enintään 150 €/lukukausi niille opiskelijoille, jotka eivät saa korvausta

opiskeluvälineisiin muuta kautta. Mahdollinen Kansaneläkelaitoksen maksama oppimateriaalissa huomioidaan tuloksi sille kuukaudelle, jolle opiskelutarvikehakemus on tehty. Niille opiskelijoille, jotka saavat oppimateriaalit ja tarvikkeet kulutta oppivelvollisuuslain (30.12.2020/1214) perusteella, ei huomioida opiskeluun liittyviä kuluja menoksi.

Mikäli tietokone on opinnoissa välttämätön, eikä opiskelija voi saada muuta ensisijaista rahoitusta hankintaan, voidaan täydentävässä toimeentulotuessa huomioida ammattiin johtavassa koulutuksessa opiskelevalla 350 € hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin. Tarvittaessa tietokoneen välttämättömyydestä opinnoissa voidaan pyytää oppilaitoksen selvitys.

Ylioppilaskirjoitusmaksut voidaan ottaa huomioon pitkäaikaisille toimeentulotukiasiakkaille täydentävässä toimeentulotuessa menona.

Ylioppilaskunnan jäsenmaksu ilman terveydenhuoltomaksua voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona maksun erääntymiskuukautena. Terveydenhuoltomaksu on perustoimeentulotukeen kuuluva menoerä, jonka käsittelystä vastaa Kansaneläkelaitos.

5.8 Perhejuhlat ja lähiomaisen hautajaisiin osallistuminen

Perhejuhlien (ristiäiset, rippijuhla tai siihen rinnastettava juhla, valmistujaisjuhla, häät) järjestämiseen voidaan pitkään toimeentulotuen varassa eläneelle henkilölle tai perheelle huomioida menona täydentävässä toimeentulotuessa 100 €. Syntymäpäivien järjestämistä varten ei myönnetä toimeentulotukea.

Lähiomaisen (puoliso, vanhemmat, isovanhemmat, sisarukset, lapset, lapsenlapset) hautajaisiin osallistumista varten voidaan täydentävässä toimeentulotuessa huomioida kukkavihon hankintaan 50 €.

5.9 Terveydenhuoltomenot

Terveydenhuoltomenot kuuluvat perustoimeentulotukeen ja näin ollen Kansaneläkelaitoksen käsiteltäväksi.

Toimeentulotuen hakijan edellytetään käyttävän julkisen terveydenhuollon palveluja. Harkinnanvarainen toimeentulotuki ei ole tarkoitettu sellaisten terveydenhuollon menojen maksamiseen, jotka kuuluvat hyvinvointialueen järjestämisvastuulle terveydenhuoltolain nojalla.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksena korvattavan yksityisen psykoterapian tutustumiskäyntimaksut ennen psykoterapian aloittamista voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona. Lisäksi yksityisen psykoterapian jatkumisen edellyttämä erikoislääkärin lausuntopalkkio voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona hoidon jatkumisen turvaamiseksi

5.10 Tuettujen lomien omavastuuosuudet ja matkakustannukset

Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaalle tai toistuvaisasiakkaalle voidaan tuettujen lomien omavastuuosuudet ja matkakulut huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona laskua tai lomapäätöstä vastaan. Matkakulut huomioidaan edullisimman matkustustavan mukaisesti.

5.11 Vaatemenot

Vaatteiden hankinnan ja niiden huollon katsotaan sisältyvän perusosaan.

Tavanomaista suuremmat vaatemenot voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden ja hakijan erityisen olosuhteen perusteella. Hakijan tulee esittää erityiset terveydelliset tai muut erityiset syyt ja perusteet normaalista poikkeaviin vaate- ja jalkinehankintoihin sekä tarvettaan tukevat asiantuntijalausunnat. Vaate- ja jalkinehankinnat voidaan huomioida menona tarveharkintaan perustuen kohtuullisilta osin joko kokonaan tai osittain. Odottaville äideille voidaan täydentävässä toimeentulotuessa huomioida vaatehankintoja harkinnalla erityisestä syystä. Romaninaisen hameeseen voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa menona 500 € kahden vuoden välein. Muut romaniväestön vaatehankinnat sisältyvät perusosaan.

6 Ehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään pääsääntöisesti kertaluonteisesti, jos hakijan olosuhteet pysyvät ennallaan. Hakemuksen sekä hakijan ja hänen perheensä tilanteen selvittelyn perusteella harkitaan, millä tavoin henkilön tai perheen sosiaalista suoriutumiskykyä edistetään niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä ja pitkäaikaisia. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseen liittyy aina tarpeenmukainen selvitystyö hakijan ja hänen perheensä olosuhteista, tuen tarpeista ja eri toimenpiteistä omatoimisen suoriutumisen, toimintakyvyn ja taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Tuen myöntäminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja suunnitelman kirjaamista. Se on väline akuuteissa kriisitilanteissa auttamiseen ja on tarkoitettu lyhytaikaiseksi avuksi.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevää tukea voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa henkilöllä tai perheellä ei toimeentulotukilaskelman perusteella ole oikeutta perus- tai täydentävään toimeentulotukeen.

Toimeentulotuesta annetun lain 8 §:n mukaisesti ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää esimerkiksi

- tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin
- asumisen turvaamiseksi
- ylivelkaantumiseen tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi
- muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Ehkäisevän toimeentulotuen riittävän varhaisella käytöllä voidaan auttaa selviytymään odotettavissa olevista toimeentulo-ongelmista, pyrkiä parantamaan asiakkaan kuntoutumista sekä edellytyksiä itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan; parhaimmillaan välttämään varsinaisen toimeentulotuen tarve. Tavoitteena on erityisesti vähentää ylisukupolvista köyhyyttä sekä edistää yhdenvertaisuutta ja osallistumista.

Hyvinvointialue päättää tuen myöntämisen perusteista. Ehkäisevää toimeentulotukea ei lähtökohtaisesti peritä takaisin. Jos tuen myöntäminen on kuitenkin perustunut tahallaan annettuihin erehdyttäviin tietoihin tai ilmoitusvelvollisuuden tahalliseen laiminlyöntiin, hyvinvointialue voi periä tuen takaisin näiden tietojen antajalta tai ilmoitusvelvollisuuden

laiminlyöneeltä siltä osin kuin tuen myöntäminen on perustunut tästä syystä virheellisiin tietoihin.